

Nr 442.

Av herrar Weibull och Nygren, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 156, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m.

Genom proposition nr 156 har Kungl. Maj:t föreslagit vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m. i syfte att medgiva tillverkning och försäljning av svagdricka, tillsatt med sackarin eller liknande sötämne. Propositionen bygger helt på den utredning i ärendet, som verkställdes av kontrollstyrelsen efter sanråd med medicinalstyrelsen jämte yttrande av kommerskollegium. Föreliggande utredningsmaterial, såsom det återfinnes i kungl. propositionen, är enligt vårt förmenande i vissa delar av den art, att det giver rum för invändningar, vartill kommer, att en del för frågans bedömande viktiga omständigheter ej synas ha blivit beaktade, varför även, om man i likhet med bevillningsutskottet 1928 ej anser denna fråga böra uppskjutas i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till frågan om tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga närings- och njutningsmedel i allmänhet, andra skäl, som synas oss bärande, tala för ett dylikt uppskov.

Ett framskjutet rum såväl vid sackarinförbudets tillkomst som nu vid detsamma ifrågasatta upphävande har förbudets inverkan på här ifrågavarande maltdryckers kvalitet intagit. Sackarinförbudets införande motiverades bl. a. med de olägenheter för nykterhetsrörelsen, som kunde föranledas av att svagdricka genom sackarintillsats försämrades, jämte "en önskan att tillse, att de i handeln tillgängliga maltdryckerna vore oförfalskade", under det att som skäl för dess upphävande nu åberopas, att i smak- och övriga kvalitetshänseenden vissa företräden skulle vinnas genom sackarintillsättning, utan att den försämring av varan, man förut ansett sig böra räkna med, behövde befaras. Orsaken till denna förändrade uppfattning är den 1923 tillkomna bestämmelsen om en lägsta inbryggningsstyrka av 4 % extrakt, vilken otvivelaktigt beskurit tillverkarens möjligheter att i skydd av sackarinets smaktäckande egenskap tillhandahålla en i extrakthänseende allt för mindervärdig vara. Frånsett att detta blott är en sida av kvalitetsfrågan, kan ifrågasättas, om en extraktminskning från 6 % till 4 % ej i och för sig innebär en olägenhet för konsumenterna, som, om den blir en allmän följd av sackarinförbudets upphävande, starkt talar för dettas bibehållande. Och denna följd synes ej kunna utebliva, i det att den lägre inbrygg-

ningen möjliggör ett pris å svagdricka, som ligger 1 öre per liter lägre än om den högre inbrygningen användes, vilket i prisavseende ställer 6 %-ig svagdricka utan sackarin allt för ogynnsamt i förhållande till 4 %-ig svagdricka försatt med sackarin. I stället för att svagdrickstillverkaren nu är mån om att tillhandahålla en dryck med så stort maltinnehåll, som enligt förordningen är möjligt, torde efter sackarinförbudets upphävande priskonkurrensen nödgå honom att ej använda mer malt än lagens minimifordran kräver.

Även den i utredningshandlingarna omnämnda vinsten av sackarinförbudets upphävande, att därigenom skulle kunna erhållas ett billigt, välsmakande svagdricka, tyder på, att svagast möjliga inbrygning efter sackarinförbudets upphävande är en konsekvens, som man räknat med, ty hur skulle man kunna göra drycken billigare på annat sätt än genom att minska maltinnehållet?

Det är ej utan sitt intresse att uträkna, vad denna svagdrickans minskade inbrygningsstyrka betyder i minskad kornförbrukning. Enligt i propositionen återgivna siffror utgjorde försäljningen av svagdricka under sista tillverkningsåret 1928—29 1,24 milj. hl. Antages en minskning av blott 1 % i inbrygningsstyrkan komma att äga rum, så svarar detta mot c:a 26,000 deciton korn, en kvantitet som kornodlarna säkerligen skulle vara betjänta av att få även i fortsättningen leverera.

Detta är emellertid, som ovan sagts, blott en sida av kvalitetsfrågan, ty en annan sida är den, att det finnes även i andra avseenden möjligheter att täcka brister i fråga om en maldrycks kvalitet med tillhjälp av sackarin, ett förhållande som kontrollstyrelsen ingalunda förbisett, utan enligt vad som återfinnes å sid. 17 i propositionen givit följande uttryck: "Erfarenheten hade emellertid utvisat, att svagdrickstillverkarnas kompetens samt uppfattning angående de krav, som ur sanitär synpunkt borde ställas på deras tillverkning, i några fall lämnade mycket övrigt att önska, något som vore ägnat att återverka på varans kvalitet och smak. Trots den införda bestämmelsen om minimigräns för extrakthalten föreläge därför fortfarande en frestelse att i dylika fall tillgripa sackarin för att dölja bristfälligheten." Den försämring av varan genom biologisk infektion eller andra fel i tillverkningen, som härmed åsyftas, har kontrollstyrelsen likväl ej funnit av den betydelse, att sackarinförbudet enbart på grund härav borde bibehållas, vilken uppfattning vi med hänsyn till de ringa fördelar, som med sackarinförbudets upphävande skulle vinnas, ej kunna dela. Särskilt anmärkningsvärt finna vi, att medicinalstyrelsen på denna punkt, som helt ligger inom densammans kompetensområde, har underlåtit varje uttalande beträffande eventuella vådor från sanitär synpunkt av att i vissa fall svagdricka, som utsatts för begynnande surning eller undergått andra biologiska förändringar, genom tillsättning av sackarin göres säljbar.

I propositionen å sid. 26 uppgives, att brunsvagdrickat genom tillsats av sackarin erhåller större hållbarhet, vilket blott torde vara riktigt, om jämförelse göres med sötning genom socker, som giver drycken benägenhet till ej önskad efterjäsning. Däremot torde ingen ökad hållbarhet inträda hos svag-

dricka, som tillverkats av enbart malt, ty sackarinets konserverande inverkan, om också teoretiskt förefintlig, torde näppeligen kunna göra sig gällande vid ifrågasatt sackarintillsättning av 1 gr. per hl., som giver en sackarinhalt i lösningen av blott 0,001 %.

Som skäl för sackarinförbudets upphävande har i huvudsak åberopats allmänhetens åstundan efter sött svagdricka samt svårigheten att kunna upprätthålla förbudet. Till stöd för det förra påståendet har anförts siffror över svagdricksomsättningen, vilka visa fortgående minskning alltifrån sackarinförbudets ikraftträdande 1903 intill den utomordentligt kraftiga stegring, som ägt rum under de sista 7 åren, då omsättningen fördubblats. Redan detta sistnämnda förhållande synes ju tillräckligt att förtaga nedgångsperioden dess bevisvärde rörande allmänhetens önskan efter sött svagdricka, varutöver vi dock äro i tillfälle anföra, att i de delar av landet och vid de bryggerier, från vilka sackarindistribution aldrig förekommit, svagdricksomsättningen i stort sett följt samma linjer, som gällt för landet i dess helhet, vilket visar att svagdricksomsättningens variationer berott på andra omständigheter än sackarinförbudet. Skulle man i alla fall vilja göra gällande, att den sista stegringsperioden ej berott på de för kunderna ändamålsenliga och allmänt omtyckta stora 5-liters och 10-liters glasflaskorna med patentförslutning i och för sig utan på den genom dessa ökade möjligheten att utanför bryggeriet tillsätta sackarin, och därvid stödja sig på den starka ökningen i sackarinimporten, som under senare år ägt rum, så motsäges detta av de siffror, som anförts rörande antalet sackarinhaltiga prover, som konstaterats vid kontrollstyrelsens undersökningar. I % av undersökta prov utgjorde nämligen de sackarinhaltiga:

1925	40 %
1926	43 %
1927	42 %
1928	38,5 %
1929	29 %

Vad som anförts beträffande svårigheten att upprätthålla sackarinförbudet synes oss utgöra ett föga vägande skäl för detsammans upphävande. Med all säkerhet torde endast det mindre antalet av landets svagdrickskonsumenter föredraga ett något svagare inbryggt med sackarin sötat svagdricka, under det att flertalet föredraga den maltstarkare typen utan sackarin. Då sackarinförbudets upphävande, som förut visats, ställer den med sackarin tillsatta svagdrickan gynnsammare i priskonkurrensen, kan följden lätt bliva, att sackarinfri svagdricka försvinner ur marknaden, vilket kan få den effekten, att en del konsumenter, som ej fördraga den söta smaken, nödgas övergå till de starkare sackarinfria typerna av klass II. De omtalade svårigheterna att kontrollera sackarinförbudets efterlevande torde enbart gälla den sackarintillsättning, som verkställes på kundens önskan utanför bryggeriet, under det att sackarintillsättning inom bryggeriet tydligen på effektivaste sätt kan kon-

trolleras genom tagande av event. upprepade prov hos tillverkare, som visat sig vilja trotsa förbudet. Det är sålunda endast ute bland allmänheten, som man kan tala om svårigheter vid kontrollen av förbudets efterlevande, vilka svårigheter äro gemensamma för alla former av restriktiv lagstiftning. utan att lagstiftningen på den grund har ansetts oberättigad.

Med vad vi nu ha anfört ha vi velat lämna antydning om, att fler moment kunna utvinnas ur den föreliggande frågan, än som kommit till uttryck i den kungl. propositionen, ja, att i själva verket invändningarna äro av så bärande art, att frågan om upphävandet av sackarinförbudet för svagdricka bort få vila, så mycket mer som i samband med en blivande livsmedelslagstiftning en allsidigare belysning av hela sackarinspörsmålet kan förväntas.

Vi vilja slutligen beträffande deklarationstvangen framhålla, att texten till deklarationen mer tydligt borde uttrycka, att drycken innehåller vad allmänheten plägar innefatta under benämningen *sackarin*. Vi förbise ej att drycken härigenom får den mindervärdighetsstämpel, som man kanske delvis velat undvika med det ovissare uttrycket "konstgjort sötningsmedel", men ett uttryck som "sackarin eller annat konstgjort sötningsmedel" skulle uppenbarligen i långt högre grad än det använda vara ägnat att avlägsna varje missuppfattning. Då svårigheten att kontrollera sackarinförbudets efterlevnad varit ett av huvudskälen för dess upphävande, vilja vi som vår mening framhålla, att kontrollering av deklarationstvangen kommer att erbjuda enahanda svårigheter. Vi dela nämligen icke kontrollstyrelsens uppfattning, att det icke kan vara något särskilt intresse för tillverkaren att underlåta att tillkännagiva närvaro av sackarin i drycken, ty skenet av att den sötare smaken skulle häröra av högre maltinnehåll eller teknisk förfarenhet måste giva drycken ett allmänt kvalitetsföreträde framför den med sackarin tillsatta, vilken ju dessutom kan tillverkas billigare och därför även borde säljas billigare. Av denna anledning föreligger tvivelsutan ett ganska stort intresse hos tillverkaren, att den med sackarin sötade varan uppfattas som naturprodukt, vilket i sin ordning måste fresta till deklarationstvangets kringgående.

På grund av det anförda få vi sålunda hemställa,

att Kungl. Maj:ts proposition nr 156 måtte av riksdagen avslås.

Stockholm den 11 mars 1930.

Harry Weibull.

Erik Nygren.